

ماهنامه خبری

پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل شده

**شماره اول
شهریور ۱۴۰۵**

صاحب امتیاز:
پژوهشکده گلخانه و محیط های کنترل شده

مدیر مسئول:
دکتر سید حسن موسوی

تهیه کننده:
روابط عمومی پژوهشکده گلخانه و محیط های کنترل شده

طراح و ویراستار: دکتر سمانه متقی

همکاران تدوین:
مهندس مصطفی محمدی گرمارودی
دکتر امید لطفی فر
دکتر مژگان عبدشاهیان
دکتر نسرین فرهادی

شماره: اول

شهریور ۱۴۰۵

فهرست اخبار

❖ ابلاغ دستورالعمل فنی و اجرایی مدیریت، جمع‌آوری و امحای بقایای گیاهی گلخانه‌ای در کشور؛ دستاوردی با نقش‌آفرینی پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده

❖ به مناسبت هفته دولت: از «مصرف آب» تا «محصول به ازای آب»؛ ضرورت تغییر نگاه به توسعه گلخانه‌ها

❖ بازنگری الگوی تخصیص سوخت گلخانه‌ها در دستور کار؛ تأکید پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده بر تناسب سهمیه با شرایط اقلیمی و تولیدی

❖ ریحان بومی ایران؛ از گنجینه ژنتیکی تا چشم‌انداز معرفی رقم جدید

❖ گام مشترک پژوهشکده و انجمن علمی بذر برای توسعه بذر هیبرید گلخانه‌ای

❖ برنامه روزمزرعه و کارگاه انتقال دانش فنی تولید بذر هیبرید فلفل گلخانه‌ای

❖ تبیین ظرفیت‌های پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده در کارگروه تولید بذر هیبرید سبزی و صیفی

❖ تأکید رئیس پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده بر نقش پژوهشکده در توسعه بذر هیبرید در جلسه با سازمان بازرسی کل کشور

❖ برگزاری هفدهمین جلسه کارگروه انتشارات و دوازدهمین جلسه شورای پژوهشی پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده

❖ پیوند پژوهش و مزرعه در رویداد انتقال یافته‌ها و روز مزرعه احیای هسته‌های اولیه بذور سبزی و صیفی

❖ ترسیم افق‌های آینده باغبانی ایران با تدوین گزارش «آینده‌پژوهی نقش تحقیقات، آموزش و ترویج در توسعه باغبانی ایران»

❖ پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده، حلقه اتصال پژوهش و صنعت در زنجیره گیاهان معطر

ابلاغ دستورالعمل فنی و اجرایی مدیریت، جمع‌آوری و امحای بقایای گیاهی گلخانه‌ای در کشور؛ دستاوردی با نقش آفرینی پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده

«دستورالعمل فنی و اجرایی مدیریت، جمع‌آوری و امحای بقایای گیاهی گلخانه‌ای» با ابلاغ معاونت امور باغبانی وزارت جهاد کشاورزی، برای اجرا به سازمان‌های جهاد کشاورزی سراسر کشور ارسال شد. این دستورالعمل با هدف ساماندهی مدیریت بقایای گیاهی در واحدهای تولیدی گلخانه‌ای و با توجه به الزامات امنیت زیستی، سلامت محصولات، پایداری تولید و تجارت بین‌المللی تدوین شده است. پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی تدوین این دستورالعمل را بر عهده داشته است. اجرای هماهنگ این دستورالعمل می‌تواند به ارتقای مدیریت بقایای گیاهی و کاهش مخاطرات ناشی از مدیریت نامناسب آن‌ها در واحدهای گلخانه‌ای کمک کند. پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده نیز آمادگی خود را برای ارائه پشتیبانی علمی و تخصصی و همکاری با دستگاه‌های اجرایی، مراکز تحقیقات کشاورزی و بهره‌برداران در مسیر اجرای آن اعلام کرده است.

به مناسبت هفته دولت: از «مصرف آب» تا «محصول به ازای آب»؛ ضرورت تغییر نگاه به توسعه گلخانه‌ها

رئیس پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده، سید حسن موسوی در گفت‌وگو با ایانا به مناسبت هفته دولت، با اشاره به محدودیت منابع آب، تغییرات اقلیمی و افزایش هزینه‌های تولید، بر ضرورت مسئله‌محور و کاربردی شدن تحقیقات کشاورزی تأکید کرد. وی افزود: توسعه گلخانه‌ها باید از افزایش صرف سطح سازه‌ها فراتر رفته و بر فناوری متناسب با اقلیم

و محصول، مدیریت علمی، کاهش مصرف آب و انرژی و هوشمندسازی استوار باشد. رئیس پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده، افزایش بهره‌وری منابع، انتخاب ارقام مناسب، تولید بذر هیبرید و انتقال یافته‌های تحقیقاتی به تولید را از محورهای مهم فعالیت پژوهشکده عنوان کرد و گفت: باید از تمرکز بر «میزان آب مصرفی» به سمت سنجش «محصول تولیدشده به ازای واحد آب» حرکت کنیم. به گفته دکتر موسوی، آینده گلخانه‌ها در گرو پیوند پژوهش، فناوری، تولیدکننده و بخش خصوصی و حرکت به سمت سامانه‌های هوشمند و داده‌محور است.

بازنگری الگوی تخصیص سوخت گلخانه‌ها در دستور کار؛ تأکید پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده بر تناسب سهمیه با شرایط اقلیمی و تولیدی

در جلسه دفتر امور گلخانه‌ها، گیاهان دارویی و قارچ خوراکی با موضوع بررسی الگوی تخصیص سوخت به واحدهای گلخانه‌ای، دیدگاه‌های تخصصی پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده درباره مبانی الگوی پیشنهادی مطرح و بررسی شد. در این نشست، دکتر امید لطفی‌فر، عضو هیأت علمی و مدیر گروه مدیریت و فناوری تولید پژوهشکده گلخانه،

با تأکید بر ضرورت بازنگری و اصلاح طبقه‌بندی اقلیمی و گروه‌بندی محصولات گلخانه‌ای، تفاوت نیاز حرارتی محصولات و همچنین تفاوت زمان و طول دوره تولید را از عوامل مؤثر در تعیین میزان واقعی مصرف سوخت دانست. بر این اساس، تعیین سهم سوخت صرفاً بر مبنای تقسیم محصولات به دو گروه گرمادوست و سردادوست و کد اقلیمی مناطق، نمی‌تواند به‌طور کامل بیانگر نیاز حرارتی واحدهای گلخانه‌ای باشد. همچنین در این نشست بر تفاوت الگوی تولید محصولات تأکید شد؛ به‌گونه‌ای که حتی محصولات قرارگرفته در یک گروه حرارتی نیز، با توجه به تفاوت دمای مطلوب رشد و تولید، الزاماً نیاز سوخت یکسانی ندارند. این دیدگاه‌ها در راستای دستیابی به الگویی دقیق‌تر و منطبق‌تر با نیاز واقعی واحدهای گلخانه‌ای ارائه شد.

ریحان بومی ایران؛ از گنجینه ژنتیکی تا چشم‌انداز معرفی رقم جدید

در راستای شناسایی، حفظ و بهره‌برداری از ظرفیت‌های ارزشمند گیاهان بومی، محقق پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده، مهندس هادی گرامی‌نسب، اقدام به پرورش و تکثیر اولیه یک توده بومی ریحان جمع‌آوری‌شده از مناطق گرمسیری کشور کرده است. این توده با برخورداری از **عطر و طعم متمایز، میزان اسانس بالا و عملکرد مطلوب**، در مقایسه با ارقام رایج داخلی و خارجی دارای ویژگی‌های قابل توجهی بوده و قابلیت کشت در شرایط گلخانه‌ای و فضای باز را نیز داراست.

تکثیر و ارزیابی این توده در پژوهشکده، با هدف **حفظ و توسعه مواد ژنتیکی ارزشمند، شناسایی صفات برتر و بررسی قابلیت‌های تولیدی و سازگاری آن** دنبال می‌شود و می‌تواند زمینه را برای مطالعات اصلاحی و در نهایت معرفی رقم جدید فراهم کند. این اقدام، نمونه‌ای از رویکرد پژوهشکده در پیوند حفاظت از تنوع ژنتیکی، پژوهش کاربردی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های بومی کشور در حوزه سبزی‌های معطر و اسانس‌دار است.

گام مشترک پژوهشکده و انجمن علمی بذر برای توسعه بذر هیبرید گلخانه‌ای

در نشست مشترک میان پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده و انجمن علمی بذر ایران، ظرفیت‌ها و چالش‌های تولید و عرضه بذر هیبرید مورد نیاز بخش گلخانه‌ای کشور بررسی شد. این نشست با حضور دکتر سید حسن موسوی، رئیس پژوهشکده، جمعی از اعضای هیئت علمی و دکتر حمیدی، رئیس انجمن علمی بذر ایران، در محل پژوهشکده برگزار شد. در این نشست، ضمن ارائه گزارشی از فعالیت‌های انجمن و بررسی چالش‌های تأمین بذر، بر ضرورت تقویت ظرفیت‌های داخلی و توسعه همکاری‌های علمی و تخصصی در این حوزه تأکید شد.

دکتر موسوی نیز با تشریح فعالیت‌ها و دستاوردهای پژوهشکده در حوزه بذر، بر حرکت هدفمند به سمت تولید بذر هیبرید گلخانه‌ای تأکید کرد و اقدامات انجام‌شده در زمینه تولید ارقام هیبرید و ایجاد و توسعه لاین‌های ارزشمند را تشریح کرد. وی ابراز امیدواری کرد با تداوم این مسیر پژوهشی و توسعه همکاری با مجموعه‌های تخصصی، زمینه برای معرفی و عرضه ارقام هیبرید جدید و متناسب با نیاز تولیدکنندگان در بازار داخلی فراهم شود.

برنامه روز مزرعه و کارگاه انتقال دانش فنی تولید بذر هیبرید فلفل گلخانه‌ای

در راستای توسعه دانش و مهارت‌های تخصصی در زمینه تولید بذر هیبرید، کارگاه آموزشی تولید بذر هیبرید فلفل گلخانه‌ای با حضور دکتر زهرا رودباری، عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات جنوب کرمان، برگزار شد. در این کارگاه، فرآیند انتخاب والدین و اجرای تلاقی در تولید ارقام هیبرید فلفل به صورت عملی آموزش داده شد و در ادامه، گزارشی از تجربیات و فعالیت‌های انجام‌شده در زمینه تولید بذر هیبرید ارائه شد.

برگزاری این کارگاه، گامی در جهت توسعه دانش فنی، انتقال تجربه و تقویت ظرفیت‌های پژوهشی و اجرایی در حوزه تولید بذر هیبرید فلفل گلخانه‌ای و حمایت از مسیر توسعه ارقام بومی و سازگار با شرایط تولید کشور بود.

تبیین ظرفیت‌های پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده در کارگروه تولید بذر هیبرید سبزی و صیفی

کارگروه تولید بذر هیبرید سبزی و صیفی با حضور نمایندگان بخش‌های تحقیقاتی و خصوصی در محل دفتر امور گلخانه‌ها، گیاهان دارویی و قارچ خوراکی وزارت جهاد کشاورزی برگزار شد. در این نشست، دکتر الهام فتاحی‌فر ضمن تشریح وضعیت تولید و واردات بذور هیبرید سبزی و صیفی، بر ضرورت تقویت همکاری میان بخش پژوهش و بخش خصوصی و تسریع فرآیند تولید بذر هیبرید در کشور تأکید کرد.

در ادامه، دکتر سید حسن موسوی، رئیس پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده، گزارشی از اقدامات و ظرفیت‌های پژوهشکده و مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی در زمینه تولید بذر هیبرید ارائه کرد. همچنین نمایندگان بخش خصوصی دیدگاه‌ها و پیشنهاد‌های خود را درباره توسعه تولید بذر هیبرید در کشور مطرح کردند و زمینه‌های همکاری و تعامل بیشتر میان بخش‌های پژوهشی و اجرایی مورد بررسی قرار گرفت.

تأکید رئیس پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل شده بر نقش پژوهشکده در توسعه بذر هیبرید در جلسه با سازمان بازرسی کل کشور

در نشست مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی با نمایندگان حوزه کشاورزی سازمان بازرسی کل کشور، ظرفیت‌ها و برنامه‌های پژوهشی مؤسسه و پژوهشکده‌های تابعه تشریح شد. در این نشست، دکتر محی‌الدین پیرخضری، رئیس مؤسسه، گزارشی از سیاست‌ها و اقدامات مؤسسه ارائه کرد و در ادامه، دکتر سید حسن موسوی، رئیس پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده، با تشریح فعالیت‌های پژوهشکده، نقش این مجموعه در توسعه دانش و فناوری تولید بذر هیبرید سبزی و صیفی را تبیین کرد.

دکتر موسوی با تأکید بر اهمیت راهبردی بذر هیبرید در تولید محصولات سبزی و صیفی، ظرفیت پژوهشکده در پژوهش، توسعه دانش فنی و انجام فعالیت‌های کاربردی در زمینه تولید بذر هیبرید را تشریح کرد و بر ضرورت پیوند مؤثر میان ظرفیت‌های تحقیقاتی و توان تولیدی کشور تأکید داشت. وی همچنین هم‌افزایی پژوهشکده با شرکت‌های دانش‌بنیان و بخش خصوصی را برای توسعه فناوری، تولید و تأمین بذور هیبرید مورد نیاز کشور ضروری دانست و بر بهره‌گیری هدفمند از ظرفیت‌های موجود برای نزدیک‌تر شدن پژوهش به نیازهای واقعی بخش تولید تأکید کرد.

برگزاری هفدهمین جلسه کارگروه انتشارات و دوازدهمین جلسه شورای پژوهشی پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده

هفدهمین جلسه کارگروه انتشارات و دوازدهمین جلسه شورای پژوهشی پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده با حضور اعضای کارگروه و شورای پژوهشی در سالن جلسات پژوهشکده برگزار شد. در این نشست‌ها، ضمن بررسی برنامه‌های انتشاراتی پژوهشکده، ضرورت و اولویت انتشار یک عنوان کتاب، سه عنوان نشریه فنی، یک دستنامه و دو اینفوگرافی بررسی و درباره ظرفیت و ضرورت انتشار این مجموعه از محصولات علمی، فنی و ترویجی تبادل نظر شد. همچنین آخرین وضعیت اخذ مجوز مجله ترویجی و روند انتشار ماهنامه پژوهشکده مورد بررسی قرار گرفت. در ادامه، آخرین وضعیت فعالیت‌های پژوهشی، به‌روزرسانی محتوای وبسایت پژوهشکده و انعکاس مناسب فعالیت‌ها و دستاوردهای پژوهشی مورد بحث قرار گرفت. همچنین روند ثبت و بارگذاری پروژه‌های مرتبط با طرح‌های مسئله‌محور مؤسسه و اقدامات لازم برای ساماندهی و تسریع این فرآیند بررسی شد. در پایان، اعضای جلسات با ارائه دیدگاه‌ها و پیشنهادهای خود، بر ارتقای کیفیت و انسجام فعالیت‌های انتشاراتی و پژوهشی، تقویت اطلاع‌رسانی دستاوردها و تسهیل انتقال یافته‌های پژوهشی به جامعه هدف تأکید کردند.

پیوند پژوهش و مزرعه در رویداد انتقال یافته‌ها و روز مزرعه احیای هسته‌های اولیه بذور سبزی و صیفی

رویداد انتقال یافته‌ها و روز مزرعه پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده با حضور اعضای هیئت علمی و محققان برگزار شد و شرکت‌کنندگان با حضور در عرصه‌های تحقیقاتی، از نزدیک در جریان آخرین فعالیت‌های مزرعه‌ای و روند احیای هسته‌های اولیه بذور سبزی و صیفی قرار گرفتند. در این بازدید، مراحل اجرای فعالیت‌ها تشریح و درباره روند پیشرفت کار، تجربیات و نکات فنی میان پژوهشگران تبادل نظر شد.

احیای هسته‌های اولیه بذور سبزی و صیفی، با هدف حفظ و صیانت از مواد ژنتیکی ارزشمند و تداوم فعالیت‌های پژوهشی، اصلاحی و تولید بذور، از برنامه‌های مهم پژوهشکده در این حوزه است. برگزاری روز مزرعه، فرصتی برای نزدیک‌تر شدن یافته‌های پژوهشی به عرصه عمل، مشاهده مستقیم فرآیندهای تحقیقاتی و تقویت ارتباط میان پژوهشگران و فعالیت‌های میدانی فراهم کرد. در پایان این رویداد، صبحانه کاری با حضور شرکت‌کنندگان برگزار شد و در فضایی صمیمی، درباره دستاوردها، فعالیت‌های جاری و برنامه‌های پیش‌روی پژوهشکده گفت‌وگو و تبادل نظر صورت گرفت.

ترسیم افق‌های آینده باغبانی ایران با تدوین گزارش «آینده‌پژوهی نقش تحقیقات، آموزش و ترویج در توسعه باغبانی ایران»

آینده باغبانی ایران در افق ۱۴۲۰ از دریچه پژوهش و آینده‌پژوهی بررسی شد. گزارش تحلیلی - مطالعاتی «آینده‌پژوهی نقش تحقیقات، آموزش و ترویج در توسعه باغبانی ایران» توسط اعضای هیئت علمی پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده تدوین شده است. این مطالعه با ترسیم سه سناریوی «ادامه روند موجود»، «توسعه فناورمحور» و «سازگاری با تغییر اقلیم»، مسیرهای پیش‌روی باغبانی کشور و پیامدهای هر یک را بررسی می‌کند.

این گزارش با تمرکز بر نقش تحقیقات، آموزش و ترویج، تصویری از فرصت‌ها، چالش‌ها و الزامات پیش‌روی بخش باغبانی در سال‌های آینده ارائه می‌دهد و بر اهمیت تصمیم‌گیری مبتنی بر آینده‌پژوهی برای حرکت به سوی باغبانی دانش‌بنیان، تاب‌آور و سازگار با تغییرات اقلیمی تأکید دارد. این مطالعه، بخشی از تلاش پژوهشکده برای ایفای نقش مؤثر در شناخت روندهای آینده و پشتیبانی علمی از سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه باغبانی کشور است.

پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده، حلقه اتصال پژوهش و صنعت در زنجیره گیاهان معطر

گامی تازه برای پیوند ظرفیت‌های پژوهشی با صنعت گیاهان معطر؛ دوشنبه ۳۰ شهریور ۱۴۰۵، نشست مشترک پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل‌شده و بخش خصوصی با محوریت تولید و تأمین ماده گیاهی مورد نیاز برای تولید اسانس و فرآورده‌های گیاهی معطر برگزار شد. در این نشست، ظرفیت‌های تولید و تأمین گونه‌هایی همچون نعناع، ریحان، رزماری و سایر گیاهان معطر و الزامات فنی و پژوهشی دستیابی به ماده گیاهی باکیفیت و پایدار مورد بررسی قرار گرفت. محور گفت‌وگوها، فراتر از تولید ماده اولیه، بر توسعه زنجیره ارزش گیاهان معطر متمرکز بود؛ از تولید و ارزیابی کیفیت ماده گیاهی تا توسعه فرآیندهای تولید اسانس و فرآورده‌های با ارزش افزوده. در این چارچوب، ظرفیت‌های علمی و تخصصی پژوهشکده برای پشتیبانی از این زنجیره و زمینه‌های همکاری با بخش خصوصی بررسی و بر ادامه مذاکرات برای تدوین چارچوب همکاری مشترک تأکید شد؛ مسیری که می‌تواند ظرفیت پژوهش را به نیاز واقعی صنعت نزدیک‌تر و زمینه بهره‌برداری اقتصادی از گیاهان معطر را تقویت کند.

همکاری برای آینده‌ای پایدار

Collaboration for a Sustainable Future

آدرس پژوهشکده: استان البرز- کرج- بلوار شهید فهمیده- مجموعه
موسسات تحقیقاتی کشاورزی کشور- موسسه تحقیقات علوم باغبانی-
پژوهشکده گلخانه و محیط‌های کنترل شده.
کدپستی: ۳۱۳۵۹۳۳۱۵۲

Address:

Greenhouse & Controlled Environments Research Center,
Horticultural Sciences Research Institute, National Agricultural
Research Institutes Complex, Shahid Fahmideh Blvd., Karaj,
Alborz Province, Iran

Postal Code: 3135933152

شماره تلفن +۹۸ ۲۶ ۹۱۰۰۳۷۹۷

Telephone: +98 26 91003797

Website: <https://areeo.ac.ir/gcerc-hsri>

